

UKJ-kyselyn kooste (2015)

Minna-Liisa Kivinen, suunnittelupäällikkö,
Kansalliskirjasto, kirjastoverkkopalvelut

UKJ-projektin arviointi taustaa

- UKJ-projekti
 - 2011-2012 valmisteluvaihe ilman erillisrahoitusta
 - 2013 - 2014 määrittelytyö erillisrahoituksella
 - Projektiryhmä Kansalliskirjastossa (2013: 1+5, 2014: 1+2)
 - Kirjastojen asiantuntijoista koostetut ryhmät
 - Projektilla oma ohjausryhmänsä
- Projekti päättyi 2014
 - Uuden kirjastojärjestelmän toteuttamiselle ei saatu keskitettyä rahoitusta
 - Kustannustenjakomallin valmistelun yhteydessä todettiin, ettei ollut valmiutta edetä toteuttamisvaiheeseen
- UKJ-projekti päätettiin arvioida
 - Projektin tuotos ei vastannut kaikilta osin odotuksia

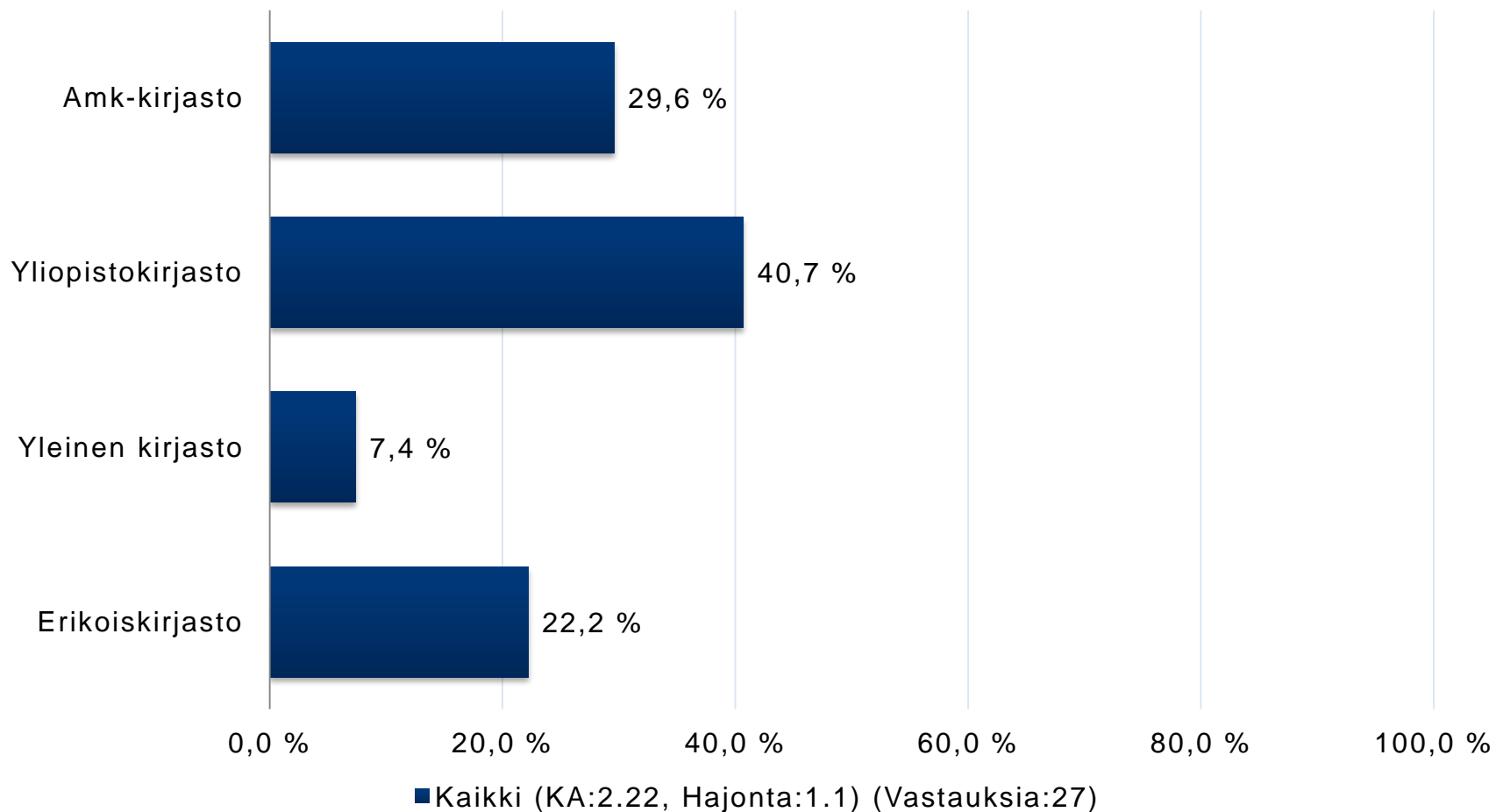
UKJ-projektin arviointi

- UKJ-projektin arviointia valmisteli työryhmä
 - Kimmo Tuominen (Helsingin yliopisto)
 - Susanna Parikka (Lapin yliopisto)
 - Jussi Kärki (Satakunnan ammattikorkeakoulu)
 - Minna Koistinen (Oulun ammattikorkeakoulu)
 - Markku Heinäsenaho (Kansalliskirjasto)
- Päätettiin toteuttaa kysely verkkokyselyinä, jonka kohderyhmänä ovat kirjastojen johtajat ja UKJ-hankkeessa toimineet kirjastojen asiantuntijat
- Kysely toteutettiin 19.1.-2.2.2015

UKJ-kyselyyn osallistuneista

- Vastauksia yhteensä 27 kpl
- Vastanneet sektoreittain:
 - Yliopistot 11 kpl
 - AMK-kirjastot 8 kpl
 - erikoiskirjastot 6 kpl
 - yleiset kirjastot 2 kpl
- Puolet vastaajista johto- tai esimiestehtävissä, toinen puoli asiantuntijatehtävissä

Mitä kirjastosektoria edustat?

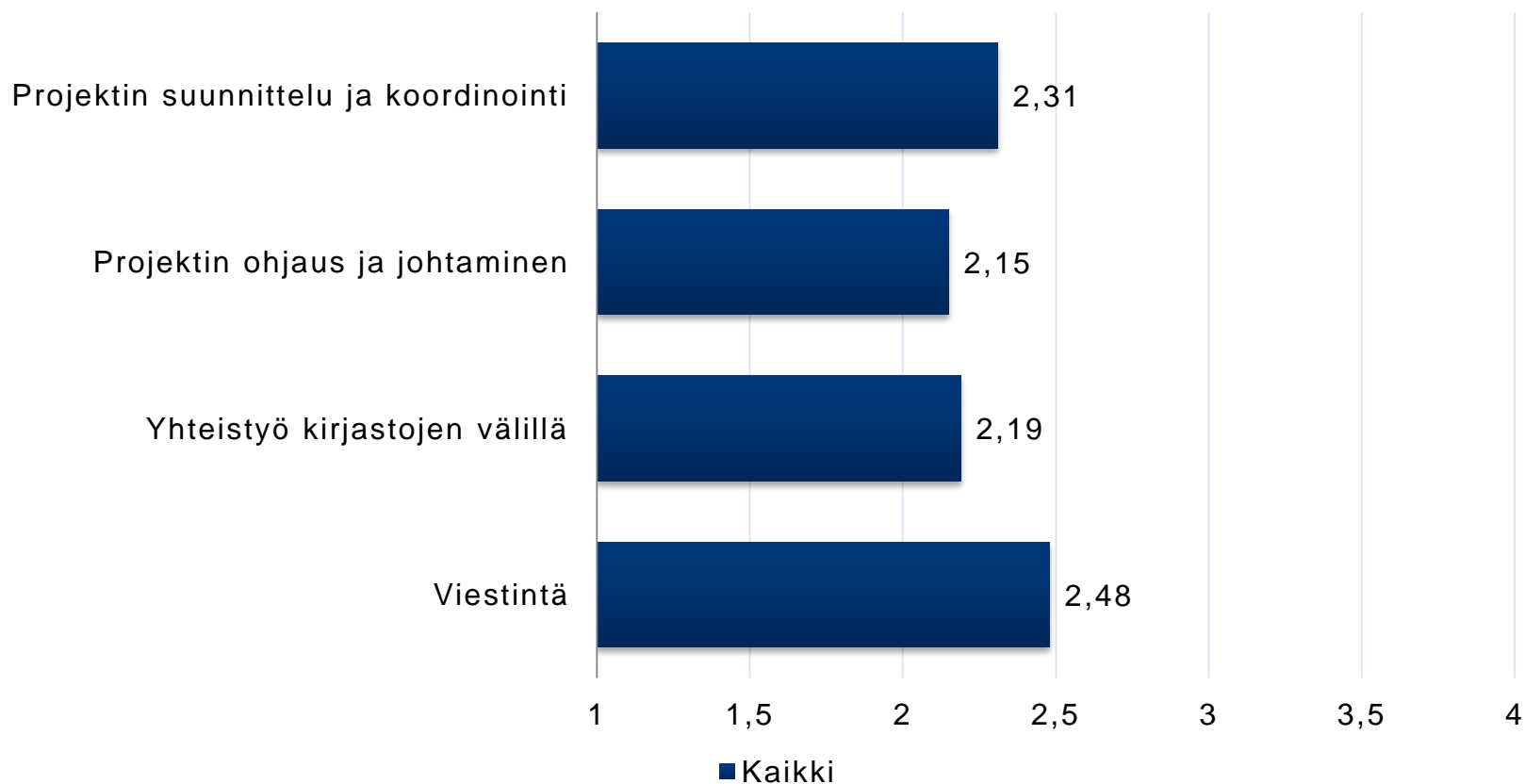

Yleinen palaute

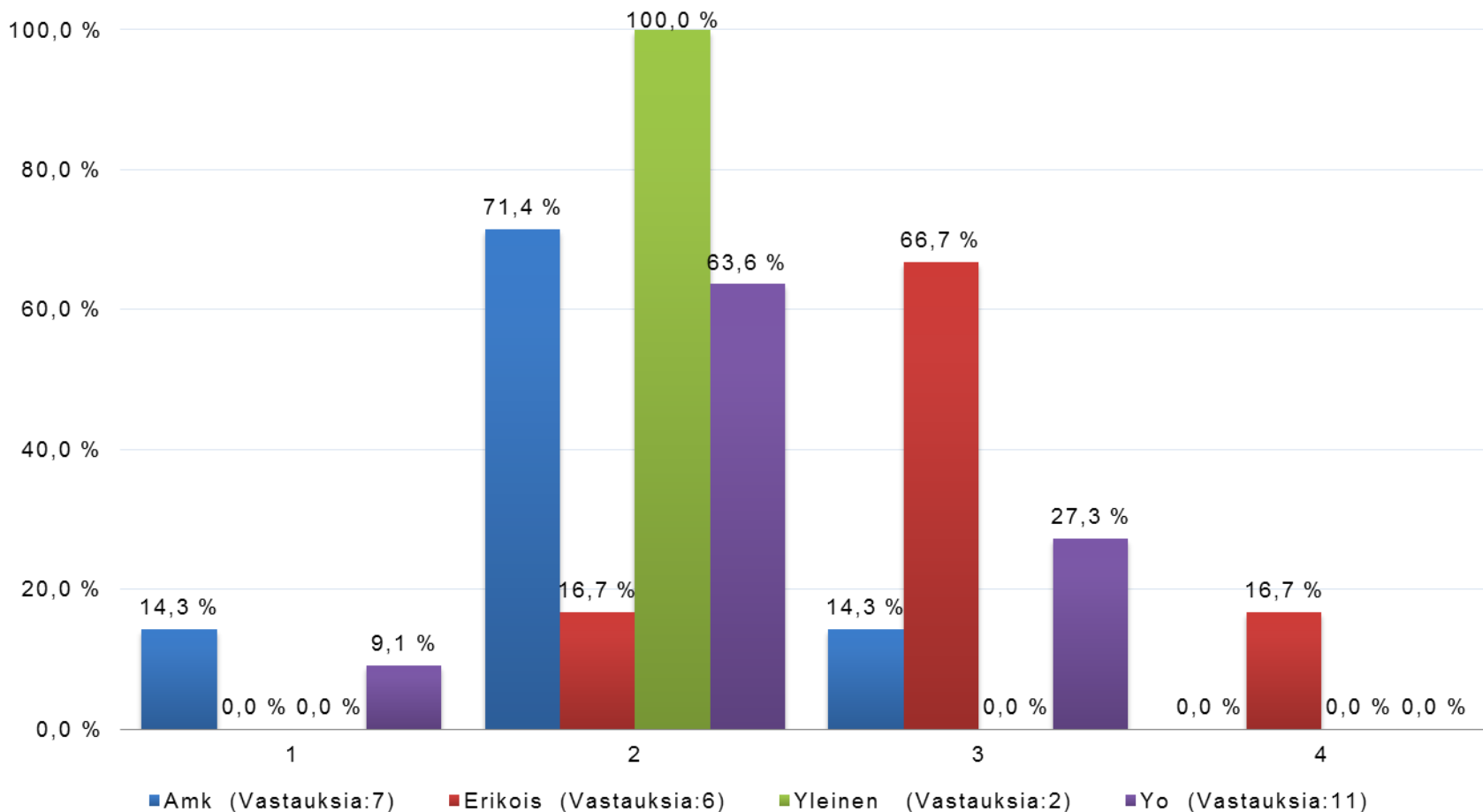
- Pääsääntöisesti yhteistä kirjastojärjestelmää pidettiin toivottavana, mutta suunnittelun toteutuksessa oli puutteita
- Otteita palautteista:
- ”Mietityttää voisiko yksi järjestelmä edes vastata kaikkien tarpeisiin. Ehkä hankkeen tavoitteet olisi pitänyt arvioida säännöllisesti.”
- ”Kirjastojen sitoutuminen hankkeeseen ei ollut syvää, koska rahoituksessa tapahtunut muutos vaikutti voimakkaasti ja korkeakoulukirjastot vetäytyivät yhteisistä tavoitteista.”
- ”Oltiin liikaa sidoksissa nykyhetken rajoitukseen, rohkeaa luovuutta ei näy.”

Keskiarvot osa-alueiden arvosanoista

(1 = huonosti, 4 = erittäin hyvin, sama asteikko kaikissa kysymyksissä)

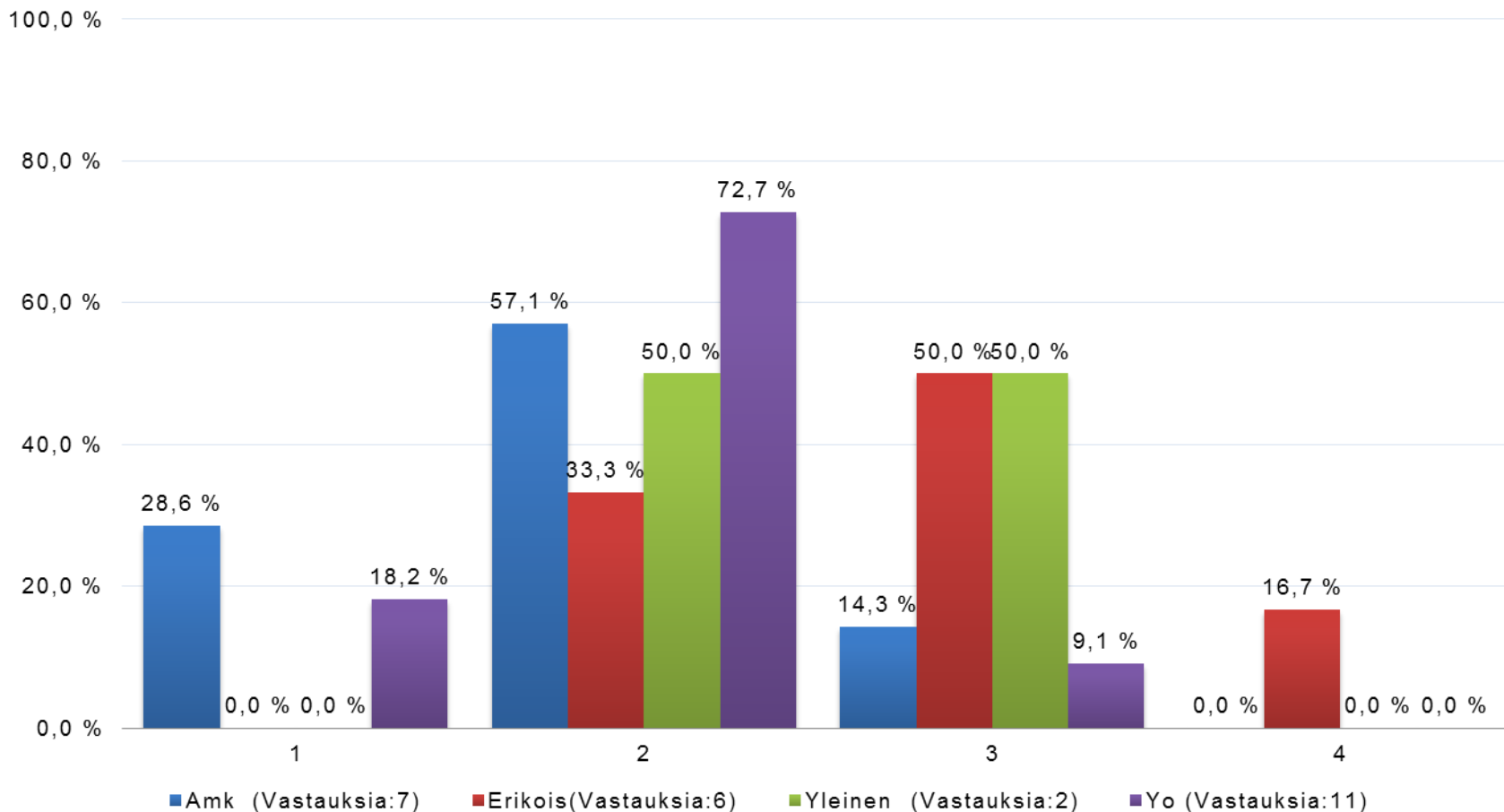
Projektin suunnittelu ja koordinointi

Projektin suunnittelu ja koordinointi

- “Eri kirjastosektoreilla oli lopulta hyvin erilaisia näkemyksiä. Yleisten kirjastojen osalta hanke oli auttamatta liian myöhässä - useat isot kirjastot olivat jo tehneet järjestelmähankintansa. Vaikuttaa siltä, että kirjastosektoreiden ja Kansalliskirjaston näkemykset järjestelmien kehityssuunnista ja yksittäisen kirjaston roolista yhteistyössä erosivat toisistaan.”
- “Massiivinen projekti olisi pitänyt paremmin osittaa ja vaiheistaa. Selkeä tavoite puuttui, ryhmät toimivat rinnakkain ja mieltivät samoja asioita, mutta ne eivät linkittyneet ollenkaan yhteen.”

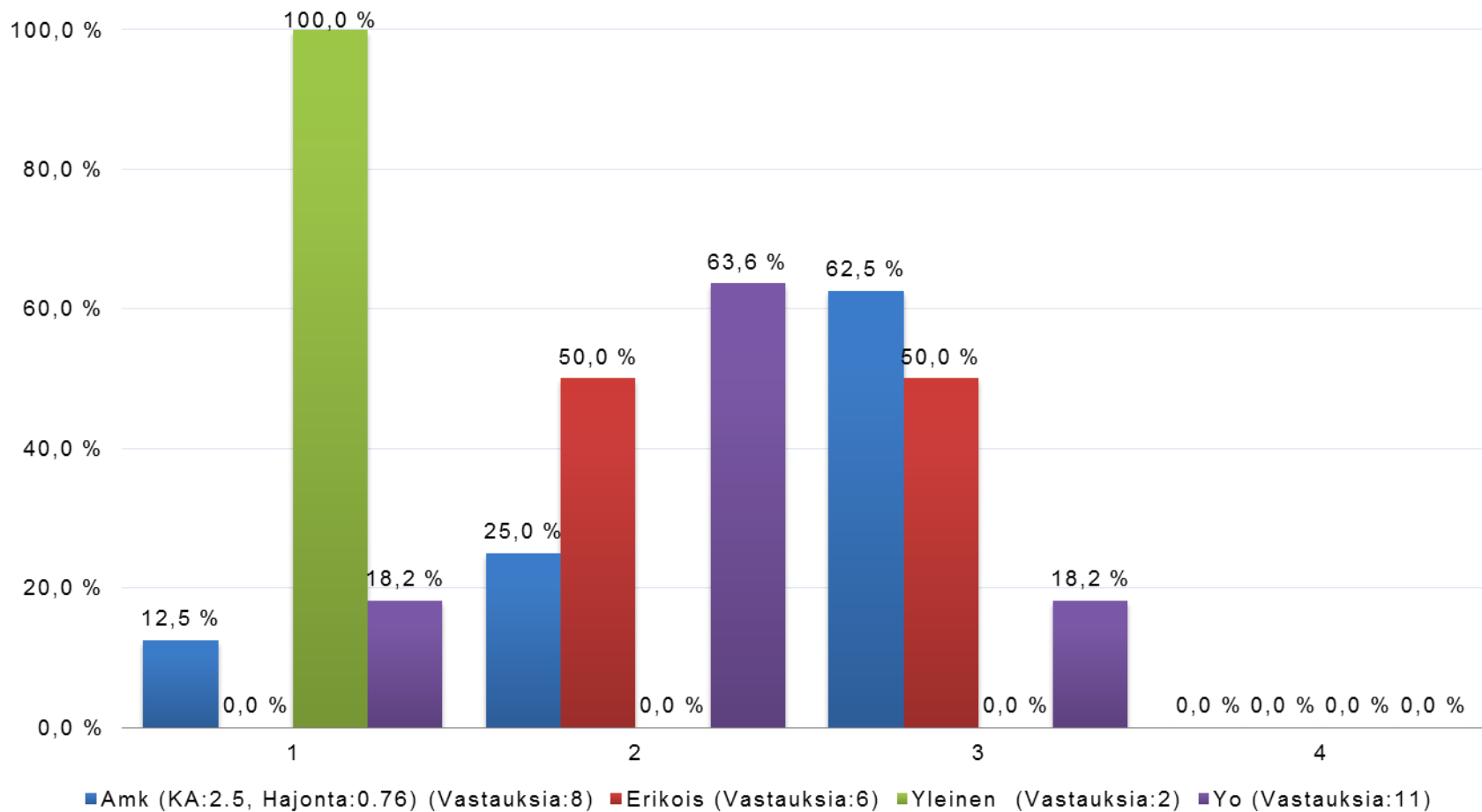
Projektin ohjaus ja johtaminen

Projektin ohjaus ja johtaminen

- “Suunnittelu ja koordinointi tapahtui projektia johtavan ryhmän tahdon mukaisesti. Projektin johtamisessa ei oltu riittävän ketteriä ja projektin omistajuus oli kateissa.”
- “Kirjastojen asiantuntijat otettiin alussa hyvin mukaan suunnitteluun, mutta lopputuloksena syntyi toiveiden tynnyri, jota ei koskaan perattu kirjastojen johdon kanssa, tehty strategisia valintoja yms.”
- “Kirjastot olisi voinut ottaa paremmin mukaan asiantuntijoina. Kuvailun uudistamisen riippuvuus tietojärjestelmän uudistamisesta ei ehkä tullut selväksi kaikille kirjastoille.”

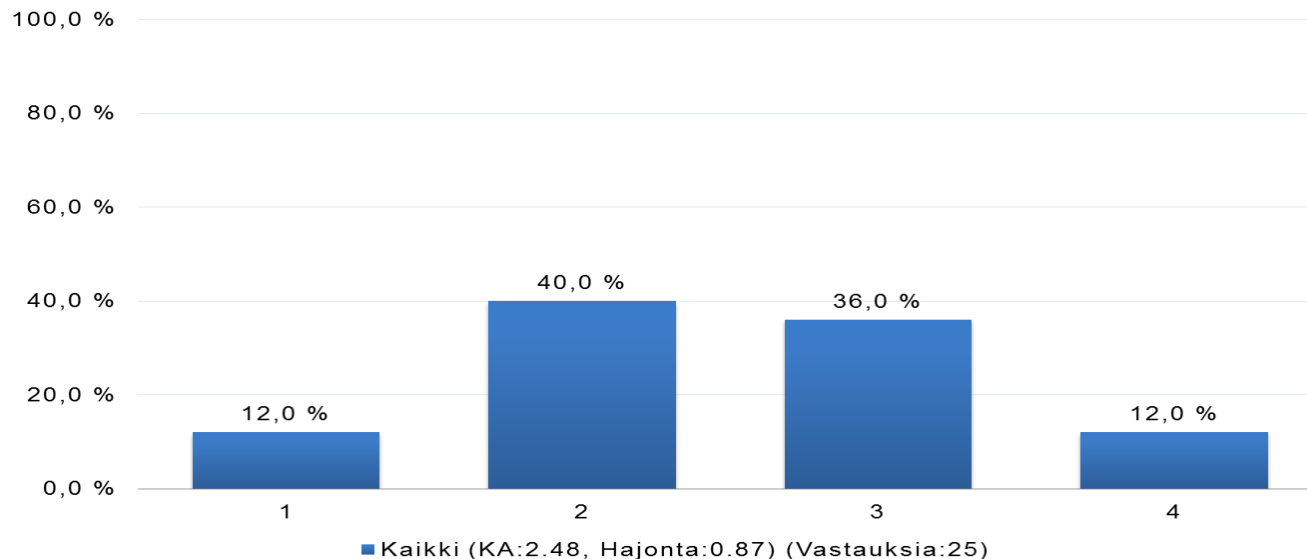
Yhteistyö kirjastojen välillä

Yhteistyö kirjastojen välillä

- ” Yhteistyö kirjastojen välillä ei oikein toiminut, työryhmät tapasivat harvoin, kirjastosektorien rajat näkyivät tosi vahvasti. Työryhmiin olisi pitänyt löytyä enemmän ratkaisukeskeisiä henkilöitä, nyt ainakin omassa ryhmässä aikaa käytettiin liikaa nykyisten toimintojen käsittelyyn ja vertailuun, kun olisi pitänyt miettiä mitä tarvitaan.”
- ” Projektiorganisaatio tuntuu raskaalta. Paljon osallistujia eri puolilta, joten kaikkien tarpeiden kartoittaminen ja yhteensovittaminen hankalaa.”

Viestintä

- Ei suuria eroja eri sektoreiden välillä
- “Viestintä työryhmien jäsenille eri vaiheiden välillä ja niiden jälkeen oli puutteellista. Jäi siis paljon puuttumaan tietoa siitä, missä mennään.”
- “Hankkeesta viestittiin paljon, mutta käytännön toteutus ontui.”

3. Tapahtuiko toimintaympäristössä valmistelun tai suunnittelun aikana hankkeen kannalta merkittäviä muutoksia?

- “Muutokset ovat jatkuvia tämän päivän organisaatioissa. Taloudelliset muutokset suurimpina tässä. Taloudelliset realiteetit olivat aivan erilaiset projektin alussa ja lopussa.”
- “Jonkinlaista rakoilua eri kirjastosektorien välillä?”
- “Koha tuli aika ryminällä, se alkoi kiinnostaa kirjastoja. Kun yleisiä kirjastoja ei saatu sitoutettua hankkeeseen, ne lipsuivat järjestelmien päivitykseen.”
- “Ei sinänsä. Ainakin yo-kentällä on ollut hyvin tiedossa jo kauan, että painettujen määrä vähenee.”
- “Maailma muuttuu koko ajan. Asiakkaiden tarpeet ja käyttötottumukset muuttuvat, mutta kirjasto suunnitteli tulevaa toimintaa nykyrakenteista käsin.”

4. Olivatko kaikki tarpeelliset tahot riittävällä tavalla mukana:

a) valmisteluvaiheessa (2011-2012)

- Kyllä: 9 kpl
- Osittain OK/ei osaa sanoa: 7 kpl
- Ei: 4 kpl

- ” Alusta saakka näkyi, että sitoutuminen oli osin heikohkoa. Koskee kaikkia kirjastosektoreita, varsinkin yleisiä kirjastoja. ”
- ” Eivät, yleisten kirjastojen sektorille alkuvaihe ei hahmottunut mitenkään ja lisäksi hankkeen organisoitumismalli tuntui olevan enemmänkin tieteellisiä palvelevalta toimintamallilta.”

b) suunnitteluvaiheessa (2013-2014)

- Kyllä: 8 kpl
- Osittain OK/ei osaa sanoa: 8 kpl
- Ei: 4 kpl

- “Ilmeisesti johtajien kanssa ei keskusteltu tästä asiasta riittävästi.”
- “Erilaisten ryhmien määrästä päätellen vaikuttaa siltä, että tahoja oli liikaakin. ”

5. Olivatko hankkeen rajausten ja tavoitteiden tarkoituksenmukaisia ja vastasivatko ne näkemystäsi loppukäyttäjien tarpeista?

- a) valmisteluvaiheessa (2011-2012)
- b) suunnitteluvaiheessa (2013-2014)
- Vastauksissa sekä selkeitä “kyllä” että “ei” –vastauksia
- “Loppukäyttäjillä oli hyvin erilaisia tarpeita, joiden toteuttaminen vaikeutti hankkeen rajaamista. ”
- “Nykyisillä tiedoilla varustettuna hanketta tehtäisiin toisin. Mutta UKJ:ssa lähdettiin siitä, että matkan varella yhdessä tehdään rajauksia, tavoitteita ja muutenkin tarvittaessa reivataan tekemistä. Kun kirjastojen johto ei ollut mukanaan niin ei sitten tehty - ainakaan yhdessä!”
- “rajauksia olisi pitänyt tarkastella kriittisesti hankevaiheessa ja tehdä uudet määrittelyt”

6. Saavuttiko hanke sille asetetut tavoitteet vai jäikö jotain tekemättä?

- “Tehtiin paljon, käytiin paljon hyviä keskusteluja työryhmissä ja opittiin toisiltamme. Muuten hyöty jäi vähäiseksi. ”
- “valittu QualiOLE on hyvä järjestelmä, mutta se palvelee vain tieteellisiä kirjastoja. Kun OKM ei antanut jatkorahoitusta, olisi ollut syytä keskustella ja polkaista tieteellisten kirjastojen järjestelmähanke liikkeelle”
- “Kuvailun muutoksen mallintaminen jäi kesken/konkretisoimatta.”
- “Jäi tunne, että on tuhlettua arvokkaita yhteisiä resursseja ja samalla syöty pohjaa tulevalta kansalliselta yhteistyöltä.”

Minkälaisia hyötynäkökulmia uusi yhteinen kirjastojärjestelmä näkemyksesi mukaan sisältäisi?

a) yhteiskäyttöisyyden hyödyt ja haitat?

- ”Näin pienessä maassa kannattaisi vaalia yhteistyötä. Vältettäisiin päällekkäistä työtä ja sitä kautta säästettäisiin resursseja.”
- ”Käytettävissä oleva data (metatieto, asiakasrekisterit) laajenee mutta paikallinen päätösvalta supistuu.”
- ”Yhteiskäyttöisyys eli kaikilla korkeakoulukirjastoilla sama järjestelmä, sitä ei kannata hukata. Jos lähdetään sooloilemaan pienemmissä kimpoissa, kenttä hajaantuu ja laatu heikkenee sitä myöten myös isommilta. Mehän toimimme globaalilla alalla, joten kattavuus on kyllä tärkeä näkökohta.”

Minkälaisia hyötynäkökuilma uusi yhteinen kirjastojärjestelmä näkemysesä mukaa sisältäisi?

b) uusista ominaisuuksista koituvat hyödyt ja haitat?

- ”Sellainen modulaarisuus, että kirjasto voisi hankkia järjestelmästä vain tarvitsemansa osuuden, olisi paikallaan. Luulisin, että ainakin omalla sektorillani, erikoiskirjastoissa, olisi halukkuutta hankkia joku tietty osuus, vaikka ei haluttaisi luopua hyvin toimivasta nykyisestä järjestelmästä.”
- ”Jos elektroninen aineisto on samassa järjestelmissä ja järjestelmä sisältää ERM-ominaisuuksia, niistä on hyötyä. Painetun aineiston osalta nykyjärjestelmä kattaa perusjutut, uusista hienouksista ei kannata maksaa.”
- ”Uudet ominaisuudet, joita tarvitaan, ovat kaikenmuotoisen aineiston haku samalla ohjelmalla ja erilaiset mobiilikäyttöliittymät asiakkaalle aidoksi vaihtoehdoksi. Järjestelmäkehityksessä mobiili on ensisijainen ja pilvipalvelu järkevä valinta.”

Miten tästä eteenpäin kirjastojärjestelmäsiassa

- Kirjastojärjestelmien uudistamistarve on edelleen etenkin korkeakoulukirjastoilla, myös Melindan alusta on uudistettava muutaman vuoden kuluttua
- Kansalliskirjaston oma työryhmä kartoittaa vaihtoehtoja
 - Mitä kirjaston toimintoja kirjastojärjestelmä tukee
 - Elektronisen aineiston käsittely, hankinta?
 - Järjestelmän uusimisen reunaehdot
 - Kirjastojärjestelmän yhteys muuhun tietojärjestelmäympäristöön
 - Vaihtoehtojen tarkastelu
- Keskustelut kirjastosektoreiden kanssa
- Kansainvälinen kirjastojärjestelmätyöpaja suunnitteilla Liber 2016 konferenssiin

Kiitos

